

MARČANSKA VARIJANTA »SKAZANIJA O SLOVESEH« ČRNORISCA HRABRA

Biljana STIPČEVIĆ, Beograd

Novu varijantu »Skazanija o sloveseh« našli smo u Zborniku broj 219 iz Zbirke Radoslava Grujića u Muzeju Srpske crkve. Tekst je nažalost bez završetka. Zbornik je pisan oko 1550. godine; prema zapisima nalazio se u manastiru Marči krajem XVII i početkom XVIII veka, a u drugoj polovini XIX veka u manastiru Lepavini. Rukopis je prekoričen, verovatno negde u XVIII veku kada je list sa završetkom teksta već bio izgubljen. Tom prilikom su listovi ispreturnani, tako da se tekst »Skazanija« danas nalazi na listovima 6. i 8.

Sve redakcije ovog značajnog spisa zajedno sa varijantama su poznate i objavljene¹. Kao osnovni tekst Lavrov donosi bugarsku redakciju iz 1348. godine sa varijantama iz rukopisa Moskovske Duhovne akademije. On posebno izdvaja drugu bugarsku redakciju poznatu prema rukopisu Berlinskog zbornika². Rusku redakciju, kao i tri napred navedene, objavio je Jagić³.

Iz srpskih rukopisa poznate su dosada dve varijante: prvu objavljuje N. Dučić prema Hilendarskom rukopisu⁴, a drugu Jagić

¹ Лавров, П. А.: Материалы по истории возникновения древнейшей славянской письменности. А. Н. СССР. Труды Славянской комиссии. Том I. — Ленинград, 1930. Стр. XL—XLIV и 162—168. Donosi potpun istorijat bavljenja ovim spomenikom; u materijalu osnovne redakcije sa varijantama.

² Zbornik je nekadašnja svojina V. Karadžića. Prema njemu Vuk je objavio tekst »Skazanija« u »Primerima srpsko-slovenskoga jezika« — Beč, 1857.

³ Ягич, И. В.: Разсуждения южнославянской и русской старины о церковнославянском языке. — Исследования по роусскому языку. Т. 1. — С. Петербург.

⁴ Dučić, N.: Starine Hilendarske VIII — Glasnik Srpskog učenog društva, knj. 56; Beograd, 1884, str. 94—97. — Ovaj rukopis spominje Đorđe Sp. Radojičić pod br. 463 u raspravama: Stare srpske povelje i rukopisne knjige u Hilendaru, Arhivist, god. II br. 2 — 1952, str. 64, i Srpske arhivske i rukopisne zbirke na Svetoj gori, Arhivist, br. 2 — 1955, str. 18, gde spominje i objašnjava pojavu glagoljskog d. Isti tekst objavljuje se ovih dana u ediciji koju u zajednici pripremaju SAN u Beogradu i Matica Srpska u N. Sadu. — Takođe: Đorđe Sp. Radojičić: Glagoljska slova u Hilendarskom rukopisu. (Zbornik Matice Srpske, II, 1954; str. 184—186). — Isti rukopis kod Save Hilandarca: Rukopisy

prema tekstu koji mu je poslao Lj. Stojanović⁵, uz napomenu da se ista verzija nalazi u Beču pod br. 81, i u Rumjancevskom muzeju (sada Lenjinova biblioteka u Moskvi) pod br. 585. Prva od pomenutih varijanata, osim pravopisnih razlika, skoro je identična sa bugarskom redakcijom iz 1348. godine. Druga varijanta je svakako interesantnija; iako se u većem delu podudara sa tekstom iz 1348. godine, ona se u delovima koji su karakteristični u potpunosti slaže sa ruskom redakcijom. Tako obe donose sva slova azbuke istim redosledom i obeležavaju ih na isti način, a takođe, u poglavlju gde se određuje vreme nastanka teksta »Skazanija«, donose podjednako precizne podatke o vladarima i značajnim događajima. To znači da bi tekst koji imamo pred sobom predstavljao treću varijantu »Skazanija« iz srpskih rukopisa. On se za razliku od prve dve, najvećim delom slaže sa drugom bugarskom redakcijom iz Berlinskog zbornika, iako se na nekim mestima odvađa ne samo od ovoga teksta, nego i od svih poznatih redakcija.

Najpre ćemo navesti mesta po kojima se ovaj tekst odvađa od svih objavljenih redakcija i varijanata. On pre svega počinje formom prološkog žitija ili pohvalnog slova Ćirilu; u istom duhu je i prva rečenica: **Ѣго же посла Б(о)гъ оучителя Гловнианом(ъ)**, dok sve ostale redakcije takvog početka nemaju. Naročito je značajna i interesantna zamena reči «сир'скы» izrazom **роушским(ъ) ѣзикомъ** tj. na mestu gde se raspravlja o jeziku kojim je govorio Adam. Slično mesto u Ćirilovom panonskom žitiju, bilo je uzrok velikih nedoumica i povodom njega pisane su značajne rasprave i davana različita objašnjenja. Tako su Sreznjevski, Grigorovič, Nikoljski, Ogijenko i dr. smatrali da je reč o slovenskim ruskim slovima; to je mišljenje opovrgavao Vajs i zatim Kuljbakin, pretpostavljajući da se misli na gotška slova, gotski jezik sličan varjaškom. Za nas su u ovom času dragocene interpretacije Vaillanta i Jakobsona kojima se sa potpunom istorijskom argumentacijom dokazuje da bi mesto *ruski* trebalo čitati *surski* odnosno *sirski*⁶. U našem tekstu zaista **роушским(ъ) ѣзикомъ** stoji direktno na mesto reči **сир'скы** kako nalazimo u svim ostalim redakcijama izuzev u Berlinskom zborniku gde je to mesto

a starotisky Chilendarské, 1897; str. 38, br. 112, kod: **Й. Ивановъ: Български старини изъ Македония — 1908; str. 76; 80.** — U nauci je poznat kao drugi hilendarski prepis. Spominje ga i Kuljbakin: Beležka o Hrabrovoj apologiji. Glas SAN-a, 168, 1935; 44 i 45.

⁵ Ягич, И. В.: Разсуждения южнославянской и русской старины о церковнославянском языке. Стр. 956—958.

⁶ André Vaillant: Les »lettres russes« de la *Vie de Constantin*. Revue des études Slaves, 1935 — XV. R. Jakobson: Annuaire de l'Inst. de philologie et d'histoire Orient et Slaves, t. 7. New York (1939/1941) 181—186.

izostavljeno. Zato smatramo da je od izuzetnog značaja ovo mesto, koje ne bismo smeli shvatiti kao noviju izmenu, bez obzira na veoma veliki vremenski razmak koji naš rukopis deli od prvobitnih prepisa. Možda se smemo nadati da će novi podatak ubrzati razrešenje ovoga problema u korist Vaillantove i Jakobsonove pretpostavke. Takođe je u tom pogledu zanimljiva i reč *РѹСОМЪ* koja na mesto *МѢСРЕОМЪ* dolazi i u našem i u Berlinskom zborniku (datiranim XIII—XIV vekom). — Karakterističan je i izraz *БЕСЪ ТВОРЕНІА РОУМЕНЬСКА* koji odgovara mestu *БЕЗЪ СЪТВОРЕНІА* u Berlinskom zborniku, a pogrešno dolazi mesto prvobitnog *БЕЗЪ ОУСТРОЕНІА* kako nalazimo u ostalim redakcijama. Ovde moramo napomenuti da se reč »rumenski« pojavljuje u dva maha u Berlinskom zborniku, a takođe još dva puta u našem, ali ne na ovako karakterističnom mestu. Čini nam se da je ovde ostvaren direktan uticaj prepisivača iz Vlaške ili Moldavije, gde je možda izvršen i uticaj panonskog žitija. Na druga dva pomenuta mesta »rumenski« zamenjuje izraz »rimski«. Tako bi se moglo desiti da je mesto *БЕСЪ ТВОРЕНІА РОУМЕНЬСКА* i drugim putem ušlo u tekst. — Moravskog kneza Rastislava pominje pod tim imenom samo Berlinski zbornik, dok sve ostale redakcije imaju Rastica. To je jedan od razloga što Jagić smatra tekst iz Berlinskog zbornika za najstariji, pretpostavljajući da je tako bilo u originalu. U zamenu toga imena on naslućuje neobjašnjivi uticaj zapadnih letopisa, u kojima se moravski knez pominje takođe pod imenom Rastic. Na svaki način činjenica što Jagić smatra redakciju iz Berlinskog zbornika za najstariju još jednom ističe značaj marčanske varijante.

Na našem terenu mogla bi se, znači, konstatovati tradicija triju varijanata Hrabrovog »Skazanija«: prva, koja je izuzev pravopisa, skoro istovetna sa redakcijom iz 1348. godine; druga koja se od ove redakcije odvaja i približava ruskoj u delovima najznačajnijim za izdvajanje redakcija i treća, novopronađena, koja se u mnogome podudara sa najstarijom redakcijom ovoga spisa iz Berlinskoga zbornika, ali daje značajne varijante koje svedoče o dosada nepoznatim uticajima izvršenim na ovaj tekst. U prvom redu u pitanju je uticaj Ćirilovog panonskog žitija, a zatim je reč o tragovima koji su kako izgleda ostali iz vremena prepisivanja ovoga teksta u Vlaškoj i Moldaviji.

Detaljnija jezička analiza redakcija i varijanata ovoga teksta donela bi sigurno pouzdanije i zanimljive podatke o putevima i fazama kroz koje je on prošao. Time bi se pokazalo kakva je i kolika bila tradicija ovoga teksta u pojedinim južnoslovenskim centrima. Tako se već na prvi pogled u bugarskoj redakciji iz Berlinskog zbor-

nika zapažaju srbizmi. U našem tekstu, koji je pisan veoma naprednim pismom, što svedoči o većem broju prepisa na našem terenu, lako se izdvaja bugarski i moldavsko-vlaški sloj, koji se očituje u leksici, pravopisu, a i karakterističnom ornamentu. Zato nam izgleda da nisu neuhvatljivi putevi kojima je ovaj tekst prolazio i da bi se njegova tradicija u južnoslovenskim književnostima mogla sa dovoljno sigurnosti rekonstruisati.

U nauci već poznata iskvarenost teksta »Skazanija« prinudila nas je da ne pratimo manje važna odstupanja naše i bugarske varijante iz Berlinskog zbornika. Zato smo samo značajne razlike ili potpuno nejasna i iskvarena mesta popravili i dopunili ili označili, a u slučajevima gde su rečenice u oba teksta sasvim nerazumljive unosili smo tumačenja prema osnovnoj bugarskoj redakciji iz 1348 godine. Skraćeno smo u primedbama ispod teksta istakli i one razlike koje u uvodu pokušavamo da objasnimo. Pri transkripciji teksta pisali smo lična imena velikim slovima i u zagradama razrešavali skraćeniце; interpunkcija je naša; akcentaciju koja je dosledno sprovedena u smislu »resavske reforme« nismo mogli označiti; donosimo samo »pajerok« koji je prepisivač nedosledno upotrebljavao.

М(ѣ)с(ѣ)ца фѣрьвара дѣ, д(ѣ)нь, память свѣтлаго Курнаа.
 Ѣче вл(аго)с(ло)вь.

Ѣго же посла Б(о)гъ оучителя Словинианом(ъ)¹. Ѣ книгахъ, яко книж'никъ ѣс(тъ) въ прописаніи и книгамаы. Прѣжде по словъ нѣском(ъ) оучрѣтаніа и резаніа резахоу; тогда вѣхоу поганы есѣци. Крѣстив'шим'се Грѣком(ъ) и Словинианом(ъ) и Жидовом(ъ) грѣчаским(ъ) писаніем(ъ) Жидове писаты слов(и)нѣскимъ реч(и) вѣсь твореніа рѣменска². Како можетъ писати писаннѣ грѣчаскѣ речѣ и словинѣски: бѣ, во, животъ, свѣ(л)о, или чанниан³, чаше или оуди, оуста или ѣзыкъ, ноу, яко подобаетъ⁴. Бише Словиниане вѣ. лѣтъ вѣс писаннѣ. С(и)нѣ во чл(ове)колювецъ Б(о)гъ самотри каса и вазиска рода словинѣскаго книгамаи да не воудеть без(ъ) разоума, ноу касы разоумъ привоудеть на спасеннѣ пом(и)лова родъ христанѣскы. И посла нмѣ вѣ лето .с.т.пз Констанѣтинни филѣсофа і Кирила моужа

¹ Tekst u Berlinskom zborniku počinje kasnije, sa w knihaxъ..., a ostale redakcije tek sa Прѣжде оучаw...,

² Prema osnovnom tekstu trebalo bi da bude: Крѣстивѣше же сѣ, рим'скѣми и грѣчскимъ писаннѣмъ вѣзгладѣж сѣ (пн'ати) слов'н'скоу рѣчѣ гѣзъ оустро'нна. Веѣ u Berlinskom zborniku smisao ove rečenice je veoma iskvaren, ali рѣменска не spominje.

³ свѣ(л)о или чашини

⁴ и нна подобна нмѣ

с(вѣ)та и праведна. Дава емоу разоум(ъ) л̄ и словъ: една по гръчаскомѣ дроуга по разсѣмъ и по дарѣ Б(о)жїю. И Гръци писахѣ за много лѣтъ .ѳ̄. слови, понеже г(лаго)лютъ Гръци, из(ъ) нашихъ книгъ извели сѣ словиньскы книги, нѣс(тъ) ихъ Б(ог)ъ сатворишь. Ни (а)гг(е)ли искони словиньскыя книги⁵. Икоже и жидовскыя и гръчаскыя юже искони Б(ог)ъ-приятни соу(тъ). И ни г(лаго)люю яко Б(ог)ъ сатвори самъ писанїя, ноу не видеть что г(лаго)леть вкани. Г(лаго)лютъ яко тремъ езикоу повелевъ иес(тъ) имети книге. Распетн⁷ даска написана жидовскы⁸, а словиньскыя не ве тоу. Да того ради словиньскыя книги в(тъ) Б(ог)а соу(тъ), яко х(ри)с(ти)анска⁹ на послѣдакъ, тако и книга словиньска^{9а} с(вѣ)та иес(тъ). И темъ речемя¹⁰ в(тъ) с(вѣ)тихъ книгъ. Ико же наочнѣхомъ се яко то васахъ по редоу вьс(тъ) в(тъ) Б(ог)а, а не вна съ нес(тъ) Б(ог)ъ створишь жидовскыхъ, ни роуменскыхъ, еаннска, ноу роушскимъ езикоу, Ид(а)мѣ г(ла)голю¹¹, в(тъ) Идама до потопа и до оутверженїя стаѣпа. Доньд(е)же разделен ва езикы яко же пишеть. Икоже разделен езикы такон и направн¹², вьнчане, оуставн, законн насчнкн¹³ на езикы. Египтенвмъ да зѣмла¹⁴ мегень¹⁴, и Персомъ и Хальдеямъ, Роусомъ¹⁵ дас(тъ) звездочатнѣ, вьхование и чарованнѣ васахъ хитрости человекъ, и Жидовомъ дас(тъ) книгъ, ва н(ъ) же веше писано яко исконъ Б(ог)ъ сат(во)ришь н(е)во и земаю и васа иже пишеть ва нѣн. И Елинномъ дас(тъ) граматъ ки риторнѣ¹⁶. Ноу прѣжде Елинн и Рѣмени не имахуоу сконмъ езикоу писанїя нѣ птичаскы писахуоу сконѣ речн, веше много, .ѣ¹⁷. леть. Тогда же Гамананъ дидаскала приде и сьтвори (н)мъ в(тъ) леть¹⁸ .ѳ̄. словъ жидоскыхъ¹⁹ книгъ. Темъ же словомъ сконмъ и рече и писахуоу²⁰, .д̄. лѣтъ. Енмотнѣ²¹ вьрете толико словъ и

5 И агг(е)ли сътъ искони словиньскыя книги звалн

6 ннн

7 въ расчатнѣ вѣ

8 и латннскы и гръчскыи

9 вѣра крестнннска вьс(тъ)

9а вьлгерска

10 Izostavljeno: и г(ла)големъ къ тацѣмъ безоумннмъ? Обаче речемя в(свѣ)тыхъ...

11 U Berlinskom zborniku ovo je mesto izostavljeno, u ostalim redakcijama снрскн Идамъ г(ла)гола.

12 нраен

13 хьтростн

14 земаемѣрннѣ

15 Isto u Berlinskom zborniku. U ostalim redakcijama Иснрвмъ

16 и ,Игорнѣ

17 U Berlinskom zborniku ѣ, u ostalima nema godine.

18 U B. z. već iskvareno, treba da stoji: вт(ъ) алфъ; u srpskim varijantama ispravno.

19 нзъ жндоскыхъ

20 темъ же словесн писахъ сконъ рѣчнн

21 U B. z. Енмоннѣ, u osn. t. Енмонндъ.

Résumé

LA VARIANTE DE MARČA DE »SKAZANIJE O SLOVESEH« DU MOINE CHRABR

Une nouvelle variante de *Skazanije o sloveseh* est trouvée dans le Recueil № 219 de la Collection de Radoslav Grujić (Musée de l'Eglise serbe orthodoxe). Le texte est écrit vers 1550. Il n'a pas de fin (la dernière page étant perdue).

Dans les manuscrits serbes deux variantes sont déjà connues: La première publiée par N. Dučić et dont parle Đorđe Sp. Radojičić dans ses rapports du Mont Athos et la seconde, publiée par Jagić. La première est presque identique à la rédaction bulgare de 1348, tandis que, à certains endroits caractéristiques, la seconde correspond à la rédaction russe. La variante de Marča, la troisième sur notre terrain, correspond dans la plupart du temps à la seconde rédaction bulgare qui se trouve dans le »Recueil de Berlin«. Par endroits, pourtant, le texte en question montre les différences par rapport aux rédactions et variantes connues, ce qui lui réserve une place à part: 1. Il commence par une histoire abrégée de vie de saint ou par l'éloge sur Cyrille. 2. La première phrase *Его же посла В(о)гъ оучителя Словинном(ь)* ne se trouve pas dans d'autres rédactions. 3. Le mot *сирскы*, remplacé par l'expression *роушским(ь) езикомъ* (là ou l'on traite de la langue parlé par Adam) est d'une grande importance. Un problème semblable dans les Légendes panoniennes a soulevé de longues discussions. Les interprétations de Vaillant et de Jakobson sont là d'une importance particulière. Ils prouvent que le mot *ruski* devrait être expliqué comme *surski* c'est à dire *strski*. Dans notre texte ce remplacement étant direct et évident, nous pouvons conclure que le remplacement a eu lieu non seulement dans les Légendes panoniennes mais aussi dans ce texte le plus ancien de l'époque de l'évangélisation des Slaves. Il est possible que cette nouvelle donnée contribue à la résolution de ce problème. 4. Le mot *Асиреомъ* est remplacé par celui de *Роусомъ* dans notre recueil ainsi que dans le »Recueil de Berlin«. 5. Le supplément *бесъ творения роуменьска* est aussi intéressant et caractéristiquement placé; il vient par erreur au lieu de *безъ оустрои-ния* d'origine. Le mot »*Rumenski*« apparaît deux fois dans le »Recueil de Berlin« au lieu de »*rinski*«. 6. On parle du prince moravien sous le nom de Rastic, tandis que dans le »Recueil de Berlin« il est appelé Rastislav; fait particulièrement souligné par Jagić et qui le fait considérer cette rédaction comme la plus ancienne de toutes.

Nous pourrions donc constater sur notre terrain une tradition de trois variantes de *Skazanije* de Hrabar. La plus récente, celle de Marča, correspond dans la plupart du temps à la plus anciennes des rédaction de ce manuscrit, celle du »Recueil de Berlin« mais ses variantes témoignent d'une influence jusqu' à maintenant inconnue. Il s'agit peut-être de l'influence des Légendes panoniennes de Cyrille tandis que les traces des copistes de Valachie et de Moldavie sont incontestables.

Il est presque à conclure qu'une analyse linguistique plus détaillée démontrerait toutes l'importance de la tradition de ce texte dans différents centres sud-slaves. Dans le texte du »Recueil de Berlin« des serbismes sont à remarquer; dans la variante de Marča dont le manuscrit témoigne d'un nombre important de copies sur notre terrain on distingue facilement deux influences, bulgare et moldavo-valachienne, qui se reflètent dans le lexique et l'orthographe du texte ainsi que dans les ornements caractéristiques.

іисѡже ѡ жидовскіи іудеѣ іисѡже іисѡв
ѣ прїиѣтнн соу іисѡв іисѡв ѣ іисѡв іисѡв
іисѡв іисѡв іисѡв іисѡв іисѡв іисѡв іисѡв
іисѡв іисѡв іисѡв іисѡв іисѡв іисѡв іисѡв
іисѡв іисѡв іисѡв іисѡв іисѡв іисѡв іисѡв
іисѡв іисѡв іисѡв іисѡв іисѡв іисѡв іисѡв
іисѡв іисѡв іисѡв іисѡв іисѡв іисѡв іисѡв
іисѡв іисѡв іисѡв іисѡв іисѡв іисѡв іисѡв
іисѡв іисѡв іисѡв іисѡв іисѡв іисѡв іисѡв
іисѡв іисѡв іисѡв іисѡв іисѡв іисѡв іисѡв
іисѡв іисѡв іисѡв іисѡв іисѡв іисѡв іисѡв
іисѡв іисѡв іисѡв іисѡв іисѡв іисѡв іисѡв
іисѡв іисѡв іисѡв іисѡв іисѡв іисѡв іисѡв
іисѡв іисѡв іисѡв іисѡв іисѡв іисѡв іисѡв
іисѡв іисѡв іисѡв іисѡв іисѡв іисѡв іисѡв
іисѡв іисѡв іисѡв іисѡв іисѡв іисѡв іисѡв

прѣсѣху свои рѣчи бѣше много . х . лѣтъ тогда
 же глаголаше днѣ а се ала прѣдѣ нсе зоримъ
 шлѣтъ . вѣ . словъ жидосенхъ иснѣтъ темъ же
 словомъ своимъ и рѣчнѣ хлѣ . лѣтъ . гнѣмѣ
 нмѣ шверѣте толнѣо словъ шпрѣдѣнмѣ . в
 словѣ лнхрѣтѣ же шверѣте толнѣо словъ
 и приложнѣ . г . словѣ исѣбрѣсенмѣ . зѣ . словъ
 полноуѣ и хже лѣтѣхъ днѣ шннѣ фнѣ хсофѣ
 приложнмѣ . д . словѣ дрдѣти приложнмѣ
 . г . словѣ исѣбрѣсенмѣ . ед . слова тлѣснмнѣ
 земѣ соушѣмѣ влннотѣ лѣтѣа едѣл сѣстѣа
 внше глаголаше . а словѣ сннѣ нѣдннѣ исѣстѣнѣ
 пннѣ нѣрнцѣ емннѣ оуѣа сѣстѣа влннѣхъ
 днѣхъ лннѣхъ . зѣ едѣл сѣстѣа внше мноуѣхъ
 лѣтѣхъ лнѣурнѣ едѣлнѣ стѣорн глаголаше .
 темъ же братнѣ словѣмъ исѣа мнѣ . а стѣ
 нѣ сѣстѣа во мѣжѣ сѣстѣа нѣо . а тѣрѣа сѣа
 нѣдннѣ нѣа бѣ сѣстѣа орн . а шѣлннѣ стѣ рѣннѣ сѣа
 добре сѣстѣа лѣно тѣлѣе исѣннѣ стѣа рѣннѣ сло
 вннѣ сннѣ . тѣн рѣчнѣ исѣннѣ мѣо тѣрѣа лѣсннѣ мн
 отѣшнѣ нѣ стѣа нѣтѣ се . а нѣуѣа лѣтѣа тлѣснѣ рѣдѣ нѣ
 рѣдѣ нннѣ мнѣ орн . тѣа тѣорннѣ оуѣ добѣа хѣ нѣ . тѣа
 днѣ стѣа тѣорннѣ а шѣ . а шѣа рѣсннѣ исѣннѣ стѣа нѣ

Sl. 3. Marčanska varijanta f. 8.

гръчєскє ієсѣ сѣтвори грамѣхъ ієснги сѣставъ
или вѣсѣн вѣмє ієснги сѣставншє сѣтѣи грьци
мнози нєвєдѣтъ: ащеан словнѣскє вѣпрѣиши,
такєови грамѣхъ сѣтвори или ієснги сѣставъ
вѣн вєдѣтъ и ѣвѣщѣицѣ и ієсѣсѣутъ ієсѣскѣнѣ
тннѣ ієсѣскѣи Філоусѣвѣ нєрѣдѣтнѣ
рнѣ тннн створи грамѣхъ ієснги ієсѣскѣнѣ
брѣтѣ и тє; аще вѣпрѣиши вѣскѣнѣ вѣрѣтѣи
вѣн вєдѣтъ ієсѣсѣутъ; вѣврѣмє чѣдѣ мнѣннѣ
грѣчєскѣтѣ, нѣ вѣврѣмє грѣчєскѣ ієсѣскѣнѣ
гѣ: нѣ ієсѣскѣ ієсѣскѣ мѣрѣвнѣскѣтѣ ієсѣскѣнѣ
вѣ ієсѣскѣтѣ ієсѣскѣнѣ ієсѣскѣнѣ бѣ ієсѣскѣнѣ
брѣтнѣ чѣдѣ гѣдѣтѣ грьци вѣсѣсѣскѣнѣ ієсѣскѣнѣ
днѣхъ ієснѣ и вѣврѣмє словнѣскѣнѣ ієсѣскѣнѣ
тѣхъ ієснѣтѣ ієсѣскѣнѣ ієсѣскѣнѣ ієсѣскѣнѣ
тѣхъ ієснѣ ієснѣтѣ ієсѣскѣнѣ ієсѣскѣнѣ ієсѣскѣнѣ
тѣхъ ієснѣ ієснѣтѣ ієсѣскѣнѣ ієсѣскѣнѣ ієсѣскѣнѣ
тѣхъ ієснѣ ієснѣтѣ ієсѣскѣнѣ ієсѣскѣнѣ ієсѣскѣнѣ
тѣхъ ієснѣ ієснѣтѣ ієсѣскѣнѣ ієсѣскѣнѣ ієсѣскѣнѣ
тѣхъ ієснѣ ієснѣтѣ ієсѣскѣнѣ ієсѣскѣнѣ ієсѣскѣнѣ

† Памятникъ... 1791.

Sl. 4. Marčanska varijanta f. 8.º